

HUMS ARAPLARINDA ALLAH İNANCI ve DİNİ HAYAT

Dr. Süheyla NURDUHAN

Kitabe Yayınları: 81

**HUMS ARAPLARINDA
ALLAH İNANCI ve DİNİ HAYAT**

Dr. Süheyla NURDUHAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSM Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 • (Sertifika No: 50732)

1. Baskı: Ocak 2024

ISBN: 978-625-94339-2-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

HUMS ARAPLARINDA ALLAH İNANCI ve DİNİ HAYAT

Dr. Süheyla NURDUHAN

Ankara 2024

Süheyla NURDUHAN

Bitlis Tatvan'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise tahsilini Tatvan'da tamamladı. 2013 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyât Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Tefsir Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2016 yılında “*Hums Araçlarında Allah İnancı ve Dinî Hayat*” konulu teziyle yüksek lisansını tamamladı. 2022 yılında Lübnan Jinan Üniversitesi İnsanî İlimler ve Edebiyat Fakültesi'nin Tefsir ve Kur'ân İlimleri bölümünde “*Seyyid Kutub'un Fî Zılâl-il-Kur'ân Tefsiri'nin Türkçe Dinî Çalışmalara Etkisi*” adlı teziyle doktorasını tamamladı. 2023 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Ana Bilim Dalına öğretim görevlisi olarak atandı.

ÖN SÖZ

Kur'ân'ın doğru anlaşılması, inmiş olduğu sahanın iyi bilinmesini zorunlu kılmaktadır. Zira Kur'ân ilk etapta belirli bir tarihe ve topluma seslendiği için hayat bulduğu dönemin tanınması önemli bir husustur. Bunun için de ilk muhatapların inanç, ibadet, fikir ve kültürel durumlarının bilinerek Kur'ân'ın ve olayların gerçekleştiği zeminin anlaşılması gerekir. Çünkü Kur'ân indirildiği toplumun problemlerini çözmüş, inanç dünyalarını ıslah etmiş ve tevhid merkezli bir hayat sunmuştur.

Dolayısıyla câhiliye Araplarının dini durumlarını açıklayan "hums" kavramı bilinmeden ilk dönemin doğru bir şekilde tahlil edilmesi zordur. Bu sebeple tez çalışmamızda öncelikli olarak hums kavramının ne olduğuna, inanç ve ibadet noktasında toplumu ne ölçüde etkilediğine dair cevaplar aradık.

Çalışmamız bir giriş, üç ana bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. Birinci bölümde humsun tanımını, ne zaman ortaya çıktığını, hangi kabileleri kapsadığını, Kâbe'nin rolü ve uygulamalarını ele almaya çalıştık.

İkinci bölümde Ahmesîlerin Allah, melek, peygamber, ahîret, cin ve şeytan inançlarını, son olarak da kehânet ve şiiri incelemeye tabi tuttuk. Üçüncü bölümde ise toplumun dini hayatını şekillendiren ibadetler (namaz, oruç, zekât, hac, kurban) ve sonradan ihdas edilen Hums bid'atlarını saptamaya çalıştık.

Çalışmamızın ilerleyen safhalarda tüm yoğunluğuna rağmen ufuk açıcı tecrübelerini esirgemeyen muhterem danışmanım

Doç. Dr. Şevket KOTAN'a, kendilerine müracaat edip her daim istifade imkanı bulduğum değerli hocam Fuat GÜNEL'e ve çalışmanın son halinin şekillenmesinde tenkit ve önerileriyle yol gösteren kıymetli hocam Dr. Yahya ŞENOL'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışma sürecinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli aileme ve arkadaşlarıma müteşekkirim.

Süheyla NURDUHAN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
GİRİŞ.....	9

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLÂM ÖNCESİ DÖNEMDE HUMS

I. HUMS KAVRAMI VE TARİHİ ARKA PLANI.....	14
A. Hums Kavramı	14
B. Tarihi Arka Plan.....	15
1. Ahmesî Kabileler.....	15
2. Humsun Ortaya Çıkışı.....	22
II. HUMS GELENEĞİNDE KÂBE'NİN YERİ.....	29
A. Kâbe'nin Tarihi ve Ahmesîlik.....	29
B. Kâbe İle İlgili Görevler	39
1. Sidâne ve Hicâbe	39
2. Rifâde ve Sikâye.....	40
3. İcâze ve İfâda.....	40
III. HUMS GELENEĞİNDE BAZI UYGULAMALAR.....	41
A. Haram Aylar	41
B. Nesf Uygulaması	44

İKİNCİ BÖLÜM

HUMS ARAPLARINDA DİNİ İNANÇ

I. ALLAH İNANCI	47
II. PEYGAMBER İNANCI.....	53
III. MELEK İNANCI	58
IV. AHİRET VE DEHR İNANCI.....	60
V. CİN VE ŞEYTAN İNANCI.....	64
VI. KEHÂNET VE ŞİİR.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HUMS ARAPLARINDA DİNÎ HAYAT

I. KUR'ÂN'IN ONAYLADIĞI İBADETLER	71
A. Namaz.....	71
B. Oruç	79
C. Zekât	80
D. Hac	85
E. Kurban	91
II. BİD'AT OLAN HUMS İBADETLERİ	97
A. Kâbe'nin Çıplak Olarak Tavaf Edilmesi.....	98
B. Arafat'ta Vakfe Yapmayı Terk Etmeleri.....	101
C. İhramlıyken Evlerine Kapısından Girmemeleri	104
D. Zihâr Geleneği	106
SONUÇ	111
KAYNAKÇA	115